

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту інноватики,
природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Виктор ОСТРОВЕРХОВ

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ПОЛІТОЛОГІЯ»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 10 «Природничі науки»
спеціальність – 101 Екологія
освітньо-професійна програма – «Екологічна безпека та
охорона навколишнього середовища»

Кафедра політології та філософії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (семестр)
Денна	1	2	16	14	2	8	80	120	2

31.08.2023
(Signature)

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 10 «Природничі науки», спеціальності 101 «Екологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 р.).

Робочу програму склав доцент кафедри політології та філософії, кандидат політичних наук Володимир ТОМАХІВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології та філософії (протокол № 1 від 28.08.23 р.).

Завідувачка кафедри

Тетяна ЧОЛАЧ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 101 «Екологія» (протокол №1 від 23 р.).

Голова групи забезпечення спеціальності

Леонід БИЦЮРА

Гарант ОП

Леонід БИЦЮРА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Політологія»

1. Опис дисципліни «Політологія»

Дисципліна «Політологія»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	галузь знань 10 Природничі науки	Дисципліна – обов’язкова Мова викладання – українська мова
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність 101 Екологія освітньо-професійна програма – «Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти бакалавр	Лекції: <i>Денна – 16</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14</i>
Загальна кількість годин – 120		Самостійна робота: <i>Денна – 80</i> Тренінг, КПЗ – 8 Індивідуальна робота: <i>Денна – 2</i>
Тижневих годин – 8, з них аудиторних – 2		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «ПОЛІТОЛОГІЯ» 2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни «ПОЛІТОЛОГІЯ» є вивчення сутності, історії, теорії і методології політичної діяльності і поведінки. Вміти орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках, знати і вміти давати характеристику українським політичним вченням, мати уявлення про сутність політичного життя та його взаємозв'язку з економікою, політичними відносинами і процесами, про об'єкт і суб'єкт політики, знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті держави і суспільства, мати уявлення про процеси міжнародного політичного та економічного життя, сучасну геополітичну та гео економічну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі, володіти навичками політичної культури, вміти застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: засвоїти методологію вивчення діяльності і розвитку політичних систем і політичних процесів, їх взаємозв'язку з соціально-економічними чинниками.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Політологія», для студентів спеціальності 101 Екологія:

K07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни. «Філософія», «Історія та культура України».

2.5. Результати навчання:

ПР15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПР24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА**Тема 1. Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності**

Поняття політики, причини та умови формування політичної сфери суспільного життя. Особливі, структура та функції політики, способи її типології.

Виникнення політології та етапи її формування. Сучасний розвиток політології у світі та Україні. Основні категорії політології. Її об'єкт, предмет, методи дослідження. Система політичних наук. Зв'язок політології з іншими суспільними науками. Структура та функції політології, її роль у забезпеченні суспільного прогресу.

Конституційні політичні права та свободи громадянина. Поняття політичної діяльності, її сутність, мотиви та засоби. Аспекти, рівні та форми політичної діяльності. Політична взаємодія та політичні відносини. Типологія політичної діяльності. Поняття та основні складові політичного процесу. Участь студентської молоді у політичному житті України.

Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки

Витоки та основні етапи зарубіжної політичної думки. Політичні ідеї стародавнього Сходу. Політична думка Стародавньої Греції та Риму. Політико-релігійні погляди Середньовіччя. Політичні вчення епохи відродження та реформації. Н. Макіавеллі – фундатор світської політичної науки. Політична думка Нового часу.

Формування політичної думки в княжу добу історії України. Політичні ідеї періоду козаччини та гетьманської держави. Національне відродження і розвиток української політичної думки в XIX – початку XX ст. Українська політична думка після національно-визвольної революції 1917–1921 рр.

Тема 3. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.

Влада як суспільний феномен. Суб'єкти, об'єкти, джерела та ресурси політичної влади, методи її реалізації. Поняття та способи легітимації політичної влади.

Поняття політичної системи, її структура та функції. Концепції політичної системи Д. Істона, Г. Алмонда та К. Дойча. Політичні інститути, їх різновиди та роль в політичній системі суспільства. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем. Політична система і економічна (правова системи суспільства). Типологія політичних систем. Політична система сучасної України, проблеми її функціонування та реформування.

Поняття держави. Структура держави, її функції в політичній системі суспільства. Різновиди форм держави. Правова, демократична та соціальна держава. Взаємодія державних органів та органів територіального та місцевого самоврядування. Україна як парламентсько-президентська республіка.

Тема 4. Громадянське суспільство. Політичні партії, громадські

об'єднання та рухи.

Поняття, основні принципи та інститути громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства у становленні, підтримці та розвитку демократії та публічної політики. Нові форми громадянського суспільства, які появились під час Помаранчевої революції та Революції гідності. Роль соціальних мереж у функціонуванні регіонального та загальнонаціонального громадянського суспільства.

Партія як політичний інститут, її особливості у порівнянні з державою. Типологія політичних партій. Особливості сучасних політичних партій. Поняття європейської політичної партії. Політичні партії в сучасній Україні, їх різновиди та роль в політичному житті суспільства та держави. Партійні системи та їх типологія. Поняття та різновиди громадських об'єднань та суспільних рухів, правові засади їх діяльності. Взаємодія громадських об'єднань з партіями та державними органами.

Тема 5. Політична еліта та політичне лідерство.

Поняття та сучасні концепції політичної еліти. Структура та функції політичної еліти. Типологія політичних еліт. Квазіеліта, протоеліта та контр еліта. Системна та антисистемна опозиція. Місце і роль політичної еліти в структурі національної еліти. Поняття політичного лідерства та його типологія. Сутнісні ознаки національного лідерства. Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ.

Тема 6. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.

Поняття політичного режиму. Критерії типології політичних режимів та їх основні різновиди. Сутнісні риси демократичного режиму, його загрози. Тоталітаризм: об'єктивні та суб'єктивні передумови. Авторитарний режим, його історичні та сучасні моделі. Прояви авторитаризму в політичному житті сучасної України. Вплив олігархічних груп на деформацію політичного режиму.

Історичні моделі та сучасні концепції демократії. Принципи та форми демократії. Вибори як основа політичної демократії. Різновиди виборчих систем. Засади парламентських та місцевих виборів в Україні. Парламентаризм в системі сучасної демократії. Хвилі демократизації в сучасному світі. Умови та шляхи розбудови та зміцнення демократії в Україні.

Тема 7. Основи етнонаціональної та міжнародної політики.

Поняття етносу, нації, національної меншини. Нації етнічні, політичні та змішані. Етнополітика, її суб'єкти, об'єкти та демократичні принципи. Різновиди етнополітики держави та етнонаціональних груп. Конституційні засади та реалії етнонаціональної політики сучасної української держави. Націоналізм, інтернаціоналізм та космополітизм. Демократичний та авторитарний (інтегральний) націоналізм в Україні. Причини прояву сепаратизму в Україні та проблеми консолідації нації.

Зовнішня політика держав та міжнародні відносини. Поняття геополітики, її основні концепції. Міжнародні урядові та неурядові організації. Демократичні засади функціонування ООН, Ради Європи, Європейського Союзу та ОБСЄ. Україна як асоційований член ЄС. Вступ у ЄС та НАТО як стратегічна мета України. Глобальні проблеми сучасності та світовий політичний процес. Україна як суб'єкт міжнародних відносин. Підтримка України світовою спільнотою у війні з Російською Федерацією.

Тема 8. Цілі, критерії та принципи формування екологічної політики

Складнощі формування принципів екологічної політики.

Сутність основних природоохоронних принципів. Принцип історизму, суспільної доцільності, системності, комплексності, розвитку, біосферизму, адаптації, планетарної єдності, екологічної безпеки.

Принципи екологічної політики: координація економічного розвитку і екологічних можливостей; використання досягнень НТР відповідно вимог збереження екологічної рівноваги; створення системи суспільних потреб, задоволення яких не буде вести до руйнації природи; інтеграція галузевих видів політики і політики захисту навколишнього середовища.

Постановка цілей політики довкілля. Загальносвітові цілі екологічної політики: стабілізація світового клімату, збереження біологічного різноманіття, дбайливе ставлення до природних ресурсів, охорона здоров'я громадян, світова етика охорони довкілля в суспільстві. Ефективність загальнополітичних заходів з охорони довкілля. Принципи екологічної політики. Принцип причинності як провідний принцип охорони довкілля. Загальносвітовий принцип кооперації.

Тема 9. Політична програма дій рухів, партій у сфері охорони довкілля світу та України

Екологічна складова діяльності політичних партій. Причини появи політичних партій екологічного спрямування у світі. Історія створення, розвитку програмних дій та недоліків екологічних рухів і партій в Україні у 2000-х роках. Недоліки проведення екологічної політики державними органами України у 2010-х рр. Аналіз передвиборчих програм політичних партій 2019 року, які балотувались до Верховної ради в розрізі екологічної політики. Історія зародження, вимоги, діяльність партій екологічного спрямування у Німеччині. Ідеологія та тактика партій “зелених”. Головні засади діяльності та програмні завдання міжнародної організації «Грінпіс». Феномен партії “зелених” України на парламентських виборах 1998р.

4.

**Структура залікового кредиту дисципліни „ПОЛІТОЛОГІЯ”
денна форма навчання**

	Кількість годин					Конт-рольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КІІЗ	
Змістовий модуль 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА						
Тема 1. Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності.	2	2	9		4	Поточне опитування
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.			10	1		
Тема 3. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.	2	2	8			
Тема 4. Громадянське суспільства. Політичні партії, громадські об'єднання та рухи.	2	2	8			
Тема 5. Політичні еліти і лідерство.	2	2	8			

Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ					
Тема 6. Політичні режими. Особливос ті сучасної демократії.	2	2	9		

Тема 7. Основи етнонаціональ ноїта міжнародної політики.	2		9		4	Пото чне опиту - вання
Тема 8. Цілі, критерії та принципи формування екологічної політики	2	2	9			
Тема 9. Політична програма дій рухів, партій у сфері охорони довкілля світу та України	2	2	10	1		
Разом	16	14	80	2	8	

5.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Тема: Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності.

Мета: Розкрити сутність політики, її соціальні функції та проаналізувати причини й умови формування політичної сфери суспільного буття. Охарактеризувати особливості предмету, категоріального апарату та методів дослідження політичних явищ і процесів. Дослідити зародження та етапи розвитку політичної науки в світі та Україні, її соціальні функції та зростання ролі в умовах сучасного цивілізаційного процесу. Розкрити зміст, мотиви та охарактеризувати основні різновиди політичної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Політика як суспільний феномен та поняття. Структура та функції політики, її різновиди.
2. Мотиви, цілі та засоби політичної діяльності. Політична участь та політичне функціонування.
3. Предмет, категорії, поняття, методи та функції політології.
4. Система політичних наук, її формування в світі та Україні.

Практичне заняття №2

Тема: Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.

Мета: Досягнути усвідомлення того, що політична сфера суспільства має системний характер і, таким чином, відповідає закономірностям побудови та функціонування відкритих самоорганізованих систем. Цьому сприятиме аналіз моделей політичної системи, які обґрунтували американські політологи середині ХХ ст. Розкрити місце і роль політичної влади та держави як інституту в політичній системі.

Питання для обговорення:

1. Сутність політичної влади, її суб'єкт-об'єктна модель.
2. Поняття, структура та функції політичної системи суспільства.
3. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем.
4. Держава як політичний інститут. Форма державного правління та устрою: теорія та українські реалії.

Практичне заняття №3

Тема: Громадянське суспільство. Політичні партії, об'єднання громадян та рухи.

Мета: Розглянути поняття, генезис, основні принципи та інститути громадянського суспільства. Охарактеризувати політичні партії та інші добровільні об'єднання громадян, їх роль в системі громадянського суспільства. З'ясувати особливості взаємодії громадянського суспільства і держави в умовах різних політичних режимів., в т.ч. в умовах сучасного українського суспільства.

Питання для обговорення:

1. Поняття громадянського суспільства, його структура та функції.
2. Політична партія як інститут громадянського суспільства
3. Функціональна взаємодія громадянського суспільства і держави.
4. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні після Революції гідності.

Практичне заняття №4

Тема: Політична еліта та політичне лідерство в умовах демократії.

Мета: Проаналізувати поняття та сучасні концепції політичної еліти, з'ясувати її структуру та функції. Розглянути місце і роль політичної еліти в системі національної еліти. Розкрити зміст поняття політичного лідерства та з'ясувати засади його типології. Охарактеризувати стан політичної еліти та політичного лідерства в сучасній Україні.

Питання для обговорення:

1. Ознаки, структура та функції політичної еліти.
2. Політичне лідерство: сутність, функції, типи.
3. Політичні еліти та лідерство в Україні.

Практичне заняття №5

Тема: Політичні режими. Особливості сучасної демократії.

Мета: Розкрити поняття політичного режиму, його роль в забезпеченні керованості суспільством та досягнення суспільної мети. Виявити та проаналізувати критерії типології політичних режимів та їх основні різновиди: демократичний режим, авторитаризм, тоталітаризм. З'ясувати причини прояви авторитаризму в політичному житті сучасної України. Проаналізувати принципи та моделі демократії, роль в її функціонуванні виборчих систем та парламентів.

Питання для обговорення:

1. Поняття, соціальне призначення та критерії типології політичних режимів.
2. Сутнісні риси та умови формування демократичного, авторитарного й тоталітарного режимів.
3. Принципи та моделі демократії, виборчі системи та парламентаризм.
4. Особливості політичного режиму сучасного українського суспільства.

Практичне заняття №6

Тема: Цілі, критерії та принципи формування екологічної політики

Мета: Пояснити сутність природоохоронних принципів, загальносвітові цілі екологічної політики.

Питання для обговорення:

1. Складнощі формування принципів екологічної політики.
2. Сутність основних природоохоронних принципів.
3. Постановка цілей політики довкілля.
4. Загальносвітові цілі екологічної політики: стабілізація світового клімату, збереження біологічного різноманіття, дбайливе ставлення до природних ресурсів, охорона здоров'я громадян, світова етика охорони довкілля всупільстві.
5. Ефективність загальнополітичних заходів з охорони довкілля.

Практичне заняття №7

Тема: Політична програма дій рухів, партій у сфері охорони довкілля світу та України

Мета: З'ясувати причини виникнення, аналіз політичних програм рухів, партій у сфері охорони довкілля зарубіжних країн та України.

Питання для обговорення:

1. Причини появи політичних партій екологічного спрямування у світі.
2. Історія створення, розвитку програмних дій та недоліків екологічних рухів і партій в Україні у 2000-х роках.
3. Недоліки проведення екологічної політики державними органами у 2010-х рр.
4. Аналіз передвиборчих програм політичних партій 2019 року, які балатувались до Верховної ради в розрізі екологічної політики.
5. Історія зародження, вимоги, діяльність партій екологічного спрямування у Німеччині.

6. Тренінг, КПЗ

Тренінг є ретельно спланованим процесом надання чи поповнення знань, відпрацювання умінь і навичок, зміни чи оновлення певних ставлень, поглядів і переконань. Тренінг орієнтований на запитання та пошук.

Взірець тренінгу:

ТРЕНІНГ НА ТЕМУ: "ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА"

Вступне слово тренера

На планеті Земля в наш час спостерігаються великі зміни в природі. Вони проявляються у вигляді глобальних екологічних катастроф: парниковий ефект, кислотні дощі, смог, озонні діри. Сучасна Україна як і багато країн світу перебуває на межі великої екологічної кризи. Зростання населення Землі, кількість якого вже перевищила критичну межу, дедалі більше забруднення атмосфери, гідросфери та літосфери, накопичення величезних об'ємів відходів людської діяльності при одночасному виснаженні майже всіх видів природних ресурсів призвели до розвитку глобальної екологічної кризи. Біосфера сьогодні вже не спроможна самоочищуватися, саморегулюватися й самовідновлюватися

– вона дедалі активніше деградує. Людству потрібні нова філософія життя, висока екологічна культура й свідомість, зміна ставлення до навколишнього середовища.

Для знаходження шляхів подолання кризи зараз і в майбутньому потрібно змінювати свідомість людей, а особливо сучасних дітей, майбутніх жителів планети Земля. Тому саме екологічне виховання через практичні заняття, ділові ігри та тренінги, покликане формувати активну природоохоронну позицію як дорослих так і дітей. Серед системи виховних заходів для сучасних дітей актуальними останнім часом стали тренінги, які дають змогу учням бути активними, а не пасивними учасниками дійства. Крім цього, тренінг стимулює розвиток логічного та критичного мислення, вчить працювати з науковою літературою, спонукає до вирішення поставлених проблемних завдань креативними способами, розвиває уяву та здатність до передбачення і моделювання ситуації в майбутньому, особливо, якщо це стосується екологічних проблем сучасності.

I. Організаційна частина

Оголошення теми тренінгу

Шановні учасники заходу! На сьогоднішньому тренінгу ми з вами окреслимо основні екологічні проблеми нашого довкілля, їх причини, наслідки, шляхи їх вирішення, щоб зберегти нашу природу.

1.1 Вправа «Знайомство»

Перед початком нашого заняття давайте познайомимось. Вправу «Знайомство» я пропоную провести у такому вигляді: ви називаєте своє ім'я і своє життєве кредо. Напишіть своє ім'я на стіках і прикріпіть його собі.

1.2 Мотивація діяльності

А зараз я хочу зачитати вам інформаційний плакат (зачитується плакат вголос). Пам'ятайте! Кожної години на нашій планеті: 1700 акрів продуктивної землі стає пустелею; близько 2000 дітей помирають з голоду; 55 чоловік отруюються й гинуть від пестицидів та інших хімічних речовин; 1000 чоловік вмирають від отруєння водою; 2000 тонн кислотних дощів випадає у Північній півкулі; 5-6 видів тваринного чи рослинного світу зникають. Кожної хвилини: Знищується більше 51 акра тропічних лісів; Використовується близько 35000 барелі нафти; Знищується 50 тонн родючого ґрунту через неправильне його використання; Виділяється більше 12000 тонн вуглекислого газу в атмосферу. Я

думаю, що після прочитаного мною, у вас появиться багато думок і планів як поліпшити ситуацію, яка склалась на нашій планеті. Адже, як казав Екзюпері «Причепурився сам, причепури свою планету».

1.3 Вправа “Очікування”.

Ви вже почули тему нашого сьогоднішнього тренінгу, що ви очікуєте сьогодні від нашого тренінгу? Напишіть на стіках - листочках свої очікування та прикріпіть їх на дерево очікувань. Свої очікування розпочніть фразами: «Я сподіваюсь...», «Я очікую...», «Я хочу дізнатись...», «Я надіюсь...»

1.4 Розподіл по групах (вправа стихія)

Для нашої роботи я пропоную об'єднатися всім у групи таким чином: піднімаємось і по черзі називаємо слова «ЗЕМЛЯ», «ВОДА», «ПОВІТРЯ». А тепер ділимося на групи. Хто сказав «Земля» іде праворуч, хто сказав «Вода» іде прямо, а хто сказав «Повітря» іде ліворуч. Ось таким чином ми отримали 3 групи. Кожна із груп отримає своє завдання і створить за даною темою міні- проект і через 15 хвилин відбудеться захист проектів. Отож, увага група

«Земля» буде працювати над проблемою забруднення ґрунтів. Група «Вода» буде працювати над проблемою забруднення води, а група «Повітря» буде працювати над проблемою забрудненості повітря.

1.5 Правила роботи у групах

Для того аби наша робота була продуктивною, я пропоную вам правила роботи у групах. Кожна думка має право на існування. Активність всіх членів групи. Дотримання регламенту. Критикувати висловлювання, а не людину. Доброзичливе відношення всіх учасників. Поважати того, хто говорить, не

перебивати. Чи приймаєте ви такі правила роботи? Добре! (прикріплюємо правила на дошці)

II. Основна частина

2.1 Робота в групах

На ваших столах є все необхідне для роботи. Подивіться на свої плакати, ваша робота над міні-проектом передбачає заповнення всіх розділів, які зазначили тренери у даному шаблоні: девіз вашої групи; роль згадуваної стихії у природі; причини виникнення проблеми; шляхи вирішення даної проблеми. На дану роботу

вам дається 15 хв. По закінченню роботи вам потрібно презентувати даний проект. Презентацію проекту буде проводити оповідач, якого ви самі оберете в межах своєї групи. Окрім зазначеного вище, для презентації міні – проекту ви можете малювати схеми, малюнки, таблиці – одним словом все, щоб якнайкраще розкрити дану тему. Тож я бажаю вам успіху! Робота над проектом (лунає приємна музика). Час вичерпано. Але, перш ніж ми почнемо захищати свої проекти я пропоную вам провести руханку.

2.2 Руханка “Синергія”

Станьте в коло. Запропонуйте учням присісти так, наче вони сидять на стільцях. Порахуйте вголос, скільки вони утримаються в такому положенні. Станьте в тісне коло. Поверніться направо. Запропонуйте учасникам присісти на коліна тим, хто стоїть позаду. Порахуйте вголос. Оскільки таке положення набагато зручніше, так можна сидіти набагато довше. Це приклад того, як діє принцип синергії. Тобто, якщо ми разом візьмемось то зможемо вирішити екологічні проблеми людства і всім буде краще.

2.3 Презентація проектів

Отож просимо представників груп розпочати презентацію. (захист проектів учасниками групи).

III. Заключна частина 3.1 Зворотній зв'язок. Гра «Мікрофон»

1) Шановні учасники нашого заходу, займіть свої місця на стільцях. Підвести підсумки заняття я пропоную вам у вигляді гри “Мікрофон”. Аналізуючи все вище сказане, почуте, кожен учасник повинен запропонувати правила поводження з природою і таким чином ми разом створимо пам'ятку бережливого ставлення до природи.

3.2 Справджування очікування

Отже, підходить до завершення наше заняття, чи збулися ваші очікування від цього заходу? Якщо це так, то підійдіть до дерева і прокоментуйте чи збулися ваші сподівання і на підтвердження цього прикріпіть квіточку на дерево. Кожен учасник по черзі підходить до дерева очікувань і коментує, чи справдились його очікування (і прикріплюють свої квіточки до дерева).

3.3 Побажання

Ось, і завершився наш захід. Подивіться, як розквітло наше дерево! А це означає, що все задумане нами повинно здійснитися. Станьте всі у коло, візьміться за руки і висловіть свої бажання і сподівання всім учасникам заходу. І на завершення нашої зустрічі ми хочемо подарувати вам «Пам'ятку бережливого ставлення до природи», яку ми виготовили передбачивши ваші відповіді під час гри «Мікрофон». Я думаю, що ви всі будете її дотримуватись, і, таким чином, берегти нашу природу. ЩАСТИ ВАМ!

Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни „Політологія” виконується самостійно кожним студентом на основі засвоєння програмного матеріалу.

КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КПЗ є оволодіння навичками застосування політичних знань у суспільно-політичному житті. КПЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з „Політології”. КПЗ оформляється у відповідності до встановлених вимог.

КПЗ повинен містити наступні розділи:

1. Титульний аркуш містить:
  - назву університету;
  - назву кафедри;
  - назву навчальної дисципліни;
  - номер академічної групи;
  - дату подачі РГР викладачеві на перевірку - день, місяць, рік.
2. **Зміст.**
3. **Вступ.** Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання і його значення. Тут же вказують мету й завдання дослідження.
4. **Основна частина.** Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам роботи.
5. **Висновки.** У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.
6. **Список літератури.** Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлення відбувається в такому порядку:
  - нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, ГОСТ, ДСТУ й т.д.);
  - використана література (у т. ч. періодична);
  - література на іноземних мовах;
  - Інтернет джерела з обов'язковою позначкою, яка інформація міститься на цьому сайті (порталі). Не припустиме посилання пошуків на сайти.
7. **Вимоги до оформлення.** Шрифт Times New Roman, 14, полуторний інтервал; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, ліве - 25 мм, праве - 15 мм.

Варіанти КПЗ з дисципліни «ПОЛІТОЛОГІЯ»

1. Проблеми політичної соціалізації української студентської молоді.
2. Витоки і генезис Інтернет - комунікації.
3. Роль Інтернет-комунікації в формуванні громадської думки
4. Взаємозв'язок політики і економіки в сучасній українській державі.
5. Роль соціальних мереж у сучасному політичному житті суспільства
6. Інтернет в процесі формування і діяльності інститутів громадянського

суспільства

7. Взаємозв'язок політики і економіки в сучасній українській державі.
8. Електронне врядування та його сутність.
9. Економічні чинники ефективності політичної влади.
10. Позитивні та негативні наслідки залучення до органів виконавчої влади представників великого бізнесу (т. з. олігархів).
11. Політична активність вітчизняних підприємців в умовах економічної кризи.
12. Проблеми реформування політичної системи в контексті угоди про асоціацію з ЄС.
13. Повернення до парламентсько-президентської форми державного правління: причини і наслідки.
14. Місце і роль фінансових та фіскальних органів в структурі виконавчої влади в Україні.
15. Економічні проблеми реформування державного устрою України.
16. Перспективи розвитку України як правової та соціальної держави.
17. Місце і роль політичних партій в структурі громадянського суспільства.
18. Економічні основи діяльності інститутів громадянського суспільства.
19. Проблеми подолання авторитаризму в політичному та економічному житті України.
20. Співвідношення політичних та економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
21. Оцінка стану демократії в Україні зарубіжними експертами.
22. Закон про вибори Верховної Ради України про фінансові аспекти виборчого процесу.
23. Представлення інтересів бізнес-класу в українському парламенті.
24. Взаємозв'язок та взаємодія політичної та економічної еліт в Україні.
25. Зростання національної самосвідомості громадян України в умовах україно-російського військового конфлікту.
26. Етнополітика української держави після Революції Гідності.
27. Політико-економічні переваги, які отримала Україна після підписання угоди про асоціацію з ЄС.
28. Співпраця України з МВФ та іншими міжнародними фінансовими організаціями.
29. Вплив економічної глобалізації на політичні процеси в Україні.
30. Проблеми політичної соціалізації української студентської молоді.
31. Основні визначення та зміст політики довкілля.
32. Актуальні проблеми екологічної політики.
33. Політичні аспекти екологічної кризи.
34. Основні напрями екологічної політики.
35. Теоретичні засади екологічної політики.
36. Раціональні концепції екологічної політики.
37. Основні економічні теорії політики довкілля.
38. Основні засоби екологічної політики.
39. Принципи формування екологічної політики.
40. Політичні партії та їх роль в реалізації екологічної політики.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика
1	Взаємодія політики та економіки
2	Основні етапи розвитку світової та української політичної думки.
3	Основні шляхи модернізації та трансформації політичних систем.
4	Громадянське суспільство в Україні: традиції, сучасний стан
5	Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.
6	Особливості сучасного політичного режиму в Україні
7	Етнополітичні проблеми сучасної української держави
8	Цілі, критерії та принципи формування екологічної політики
9	Політична програма дій рухів, партій у сфері охорони довкілля світу України

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Політологія” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати;
- оцінювання результатів КПІЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольна робота (заліковий модуль)

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Політологія” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
Опитування під час заняття (5 тем по 10 балів = 50 балів) 2. Письмова робота = 50 балів	Опитування під час заняття (4 теми по 10 балів = 40 балів) 2. Письмова робота = 60 балів	1. Активна участь у тренінгу = 20 балів. 2. Написання КПЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів. 3. Захист КПЗ = 30 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; <i>on-line</i> платформи: ZOOM;	1-9
2	Система дистанційного навчання ЗУНУ <i>moodle.wunu.edu.ua</i>	1-9
3	Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: <i>MS Office</i>	1-9
4	Телекомунікаційне програмне забезпечення (<i>Internet Explorer, Opera, Google Chrome. Firefox</i>)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна навчальна література:

1. Висоцький О.Ю. Теорія прийняття політичних рішень: конспект лекцій, Дніпро: ДНУ, 2020. 68 с.
2. Використання інтерактивних форм навчального процесу на заняттях з навчальної дисципліни «Політологія: методичні рекомендації для студентів ЗВО України / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур; за ред. професора О. М. Рудакевича . Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 32 с.
3. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: навч. посіб. 8-ме вид. К.: Центр навчальної літератури , 2019, 348с.
4. Дробот Г. А. Світова політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/29607/politologiya/svitova_politika
5. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, В. Я. Томахів. Київ: Видавництво Ліра-К. 2020. 228 с.
6. Кириченко В.М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс. ЦУЛ, 2020. 218 С.
7. Лазарович М. В. Політичний менеджмент: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 88 с.
8. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
9. Політологія : навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: Астон, 2019. 219 с.
10. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с
11. Політологія: підручник / [М. П. Требін та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків :Право, 2018. 460 с.
12. Рудакевич О.М. Політологія. Лекції, семінари, самостійна робота. Вид. п'яте. Тернопіль: Астон, 2018. 304 с.
13. Семінарські заняття та самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Політологія»: методичні рекомендації. / Автор-укладач, професор О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 20 с.
14. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
15. Токовенко О. С., Третяк О. А. Історія зарубіжних політичних вчень. Дніпро: Вид-во Дніпропетровського національного у-ту імені Олеся Гончара, 2018.204с.
16. Томахів В.Я. Політологія. Навчальний посібник. Вид. друге. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 228 с.
17. Шляхтун П. Політологія (теорія та історія політичної науки). К.: Центр учбової літератури, 2021, 472 с.

18. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин : Навч. посіб. К.; ЦУЛ, 2019, 256 С.
19. Шульга М. А. , Зубчик О. А. Політичний менеджмент. Навч. посібн. К.: Академія, 2018. 160 с.
20. Шубін С. П. Політичний маркетинг. Миколаїв: Іліон, 2018. 156 с.
21. Bernstein J.G., Ophir A., Stoler A.L. (eds.) Political Concepts: A Critical Lexicon. New York: Fordham University Press, 2018. 269 p.
22. Dryzek John S., Honig B., Phillips A. The Oxford Handbook of Political Theory. Oxford University Press, 2019. 1678 p.
23. Lancaster Carol, Walle van de Nicolas. The Oxford Handbook Of The Politics Of Development. Oxford University Press. 2018. 753 p.
24. Mycoff Jason D. Working with Political Science Research Methods SAGE Publications. 2019. 160 p.
25. Децентралізація влади в Україні та розвиток екологічних і природо-ресурсних правовідносин: монографія /авт. кол.: В.П.Кулинич та ін., НАН України. Харків: Право, 2019. 304 с.
26. Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай / ред. кол. Т.В.Тимочко. К.: Ст-Друк, 2019. 27 с.
27. Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель в Україні: монографія. / Г.С.Крайник. Харків: Друкарня Мадрид. 2019.204 с.
28. Проблемні питання функціонування природоохоронних територій / ред. кол. Т.В.Тимочко. К.: Ст-Друк, 2019. 31 с.
29. Стан водних ресурсів в Україні / ред. кол. Т.В.Тимочко. К.: Ст-Друк, 2019. 23 с.
30. Хилько М.І. Екологічна безпека України: навчальний посібник / М.І.Хилько. К, 2018. 266 с.
31. Хилько М. І. Екологічна політика / Монографія. К.: Абрис, 2018.

Додаткова література:

32. Бадью А. Похвала політиці./пер. З фр. А.Рєпи. Київ:Ніка-Центр, 2021.224с.
33. Батлер- Боудон Т.50 видатних творів. Політика.Пер. з англ. К.: КМ-Букс, 2022. 544с.
34. Бачевський Д. Чому виграють вибори, або агресивні тексти як найбільш ефективні комунікаційні технології. // Українська правда [Електронний ресурс]– Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2006/4/11/40838.htm>
35. Гантінгтон Семюель. Політичний порядок у мінливих суспільствах./ пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2020, 448
36. Дністрянський С. Загальна наука права і політики. Том 1. Львів: УКУ, 2019. 428с.
37. Злам: кризи політичних режимів / Олексій Мустафін. Х. : Віват, 2021. 256 с. : іл. (Серія «Історія та політика»).
38. Зовнішня політика та політика безпеки після оновлення влади: послідовність, зміни, перспективи. Київ : Центр Разумкова; Заповіт, 2019.

46 с.

39. Карпчук Н.П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. Луцьк, 2018. 514 с.
40. Колодій А. Предметне поле політичної науки в сучасний період. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://political-studies.com/?p=1823>
41. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.; Vivat, 2020. 256
42. Леонтьєв І. Змістовні межі категорії «політичне життя». Наукові записки ІПЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України. 2019. Вип. 3-4. С. 164–180 с.
43. Мойсес Наїм. Занепад влади: Від владних кабінетів до полів битви й церков, а потім і до держави, або чому сьогодні бути при владі означає зовсім інше, ніж колись. К. : BookChef, 2017. 512 с.
44. Настільна книга громадянина/ К. Б. Левченко., С.С. Чернявський, А.В.Дунебабін А. та ін; Харків: Фоліо, 1921. 736 с.
45. Підлуцький О. Лідери, що змінили світ. Харків: Фоліо, 2022. 314 с. 39. Політика vs право в Україні: на чиєму боці верховенство? URL : khp.org/index.php?id=1424415694.
40. Право і політика як регулятори суспільних відносин. URL : kul.kiev.ua/images/chasop_159.pdf.
41. Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку /пер. з англ. К. Наш формат, 2018. 376 с.
42. Фукуяма. Френсіс. Витоки політичного порядку: Від прадавніх часів до Французької революції. К: «Наш Формат», 2018. 576 с.
43. Фукуяма. Френсіс. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. «Наш Формат», 2019. 608 с.
44. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Пер. з англ. М. Климчука. Київ, Основи, 2019. 376 с.
45. Fioretos Orfeo, Falleti Tulia G. The Oxford Handbook of Historical Institutionalism. Oxford University Press, 2016. 843 p.
46. Freedman Michael. The Political Theory of Political Thinking: The Anatomy of a Practice. Oxford University Press, 2013. 358 p.
47. Heywood A. Political Theory: An Introduction 3rd edition. Palgrave Macmillan, 2005. 432 p.
48. Hoffman John. A Glossary of Political Theory Stanford Law and Politics, 2007. 160 p.
49. Leopold David, Stears Marc. Political Theory: Methods and Approaches. Oxford University Press, 2008. 224 p.

50. Palti Elías Jose. An Archaeology of the Political: Regimes of Power from the Seventeenth Century to the Present. Columbia University Press, 2017. 264 p.

Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки»(<http://www.chitalca.html>).
2. Дзеркало тижня - www.zerkalo-nedeli.com
3. Диалог.UA. - dialogs.org.ua
4. Електронна бібліотека філософського факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка. - <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
5. Інтернет-ресурси за дисципліною політологія(www.eprints.kname.edu.ua/5463/)
6. Міжнародний центр перспективних досліджень www.icps.kiev.ua
7. Міжнародний центр перспективних досліджень www.icps.kiev.ua
8. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України - <http://portal.rada.gov.ua/>
9. Політична думка - www.politdumka.kiev.ua
10. Політична Україна - www.polit.com.ua
11. Політологія. Учбовий мінімум для складання іспиту www.lib.mdpu.org.ua/ebook/politologiya/eBook
12. Політологія: електронний каталог www.ecatalog.mk.ua/.../cgiirbis_64.exe?
13. Політологія: Електронний підручник www.knuba.edu.ua/doc/politic/polit_sys.pdf
14. Політологія: Онлайн – бібліотека(www.nbuu.gov.ua/webnavigator/politics)
15. Політологія: Мультимедійний підручник (www.naiuu.kiev.ua/books/mnp)
16. Рада національної безпеки і оборони України www.rainbow.gov.ua
17. Українська правда - pravda.com.ua
18. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова - www.ucerps.org.ua
19. Українсько-канадський проект "Розбудова демократії" www.democrasy.kiev.ua
20. Урядовий кур'єр - uamedia.visti.net/uk/
21. Про основні напрями державної політики в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки [Електронний ресурс]: Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. № 188/98-ВР. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80>.
22. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс]: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

23. Стратегія Державної екологічної політики України на період до 2020 р.[Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://www.menr.gov.ua/content/article/8328>.